

ХАНТЫ ЯСАҢ

25 января 2018 года

www.khanty-yasang.ru

№ 2 (3494)

Основана 1 ноября 1957 года

Тәм
номерән
лұнтаты:

6

Айкеләт әкәтты
хәнты не
Ю.Н. Накова
50 ода йис

7

Вухаль мир
профессор ими
А.И. Сайнахова
85 ода йис

9

Е.Т. Веркина
Полнавәт вошн
нявремәт рәт
ясәңа вәнлтәл

11

Нефтеюганской
район вәнт
шушийн
Кайновәт вәлдәт

13

Айлат па
таксар хәнты
әрашты хә
И. Покачев
оләңән

Иса мирәт кашащман вәлты ол пұншсы

ГРАЖДАНСКИЙ ФОРУМ
ОБЩЕСТВЕННОГО
СОГЛАСИЯ

И. Самсонова верум хур

Тәм ванән округев кәщә не Наталья Комарова рәпата щирн Нягань воша па Манстәр района яңхәс. Мирхотәт күтн лұв Нягань вош айлат әх пида вейтантыдәс. Путәртты хәр юпийн дыв ияха иса мирәт кашащман вәлты ол пұншсәт.

Округевн ар няврем сема питл

Манум одн юхи хяшум тыдэщн округ кэщайт хотн вэйтантупсы вэс. Щата путар манас, муйкем арат няврем 2017-мит одн сема питас. Щи мирхот округ кэща дэңкэр хэ Всеволод Кольцов тэс. Лүв лупас, хути Россия мўв правительства кэща дэңкэр не Ольга Голодец ястас: «Кэщайта иса муй мосд верты, дэдн аршак няврем сема ат питас».

Тэняд Югра мўвев нявремат сема питум вер хўват 9-мит тэхийн вэс, ханнехэ антэма йиты верн — 5-мит тэхийн.

Юхи хяшум олатн иса Россия иты Югра мўвевн шимд няврем сема питл. Вантэ, 1980-мит олатн сема питум

хуятат вэна йисат, дыв ар няврем тайсат, ин 1990-2000-мит олатн сема питум эвет-пухат няврем тайты пурая йисат, тэп дыв шимд хуят вэлдэ. Щи пураин шимд няврем сема питас.

Россия президент хэ Владимир Путин лупас,

2018-мит од вўш эвэлт яң од Нявремат олат постаты питлүв. Щирн округевн 2018-2020-мит олат мэр 200 мултас вер дэщатды.

«Югра» немпи теле-радиокомпанияин нявремат паты передачайт верты кэща не **Ольга Лазарева** ай тэс, 2013-мит од вўш эвэлт нявремат па айдат эх вэлупсы, дыв эмаш вердал олаңан немасыя передачайт верты питсийт. Округ оса тэхич кэща не **Ирина Максимова** лупас:

«Россияин ашколайн вэндтыйдты эвет-пухат паты немасыя тэхич вэл, щата дыв интернет хўват арсыр айкедэ ханшлэ. Мўцева айкедэ акатты нявремат пида и нумасн рэпитты мосд».

Юхи хяшум артэн нявремат сема питум верат вантман тайты комиссия эх непека ханшсат, муй щирн 2018-мит одн рэпитты питлэ.

Людмила
СПИРЯКОВА

Муйсэр нётупсэт 2018-мит одн малыйт

Ас халты тыдэщ 10-мит хатэдн айкедэ дэщатты эх мирхота актащийлсат, дэдн айкед тэты, муй арата пенсия вух енемал па муйсэр вухаң нётупсэт 2018-мит одн маты питлэйт. Щи вер паты тыв округ мир нўшайт па арсыр нётупсэт дэщатты тэхич кэща не Светлана Давиденко, Югра мўв пенсионной верат вантман тайты тэхич кэща дэңкэр не Ольга Турнаева па округев хўваттийн пенсионной тэхийн нётупсы вухат арталэты кэща Надежда Суродеева вохсийт.

С.А. Давиденко щиты яснэл олнитсэлэ: «2018-мит од Ас халты тыдэщ олаңмит хатл вўш эвэлт округевн 1993-2017-мит олатн сема питум нявремат вет шурас шойт вухн сухуптэты питлэйт. Там нётупсы вух эша катлуптэты паты сема питум непекаң вэлты олаңан пос тайты мосд. Вохты непекаң кат щирн вўты питлэйт: вохты непека па вохты непекады щирн. Мир нўшайт па арсыр нётупсэт дэщатты тэхийн ханшаньщман эха вохты непека китты аң мосд — дывела нётупсы вух щиты малы. Социальной тэхийн аң ханшаньщман ханнехэ интернетн «Единый портал государственных и муниципальных услуг» хўща вохты непека

дэщатты мосд. Тамхатл вэнтэ щив 10,5 шурас вохты непека китсы».

Елды кэща не лупас, хути вохты непекады щирн Ас халты тыдэщ вўш эвэлт ай кер тыдэщ вэнтэ округевн вэлты 160 шурас ханнехэ нётупсы вух эша катлуптэты. Мосд ястэты, хути вохты непекаң 2018-мит од Ас халты тыдэщ олаңмит хатл вўш эвэлт ван хатлуп тыдэщ 31-мит хатл вэнтэ вўты питлэйт. Там нётты вух Россия мўв Конституция 25 од постаты паты малы.

Щи юпийн Ольга Турнаева ясаң вўс. Лүв айкед тэс, хути 2018-мит од олнитум юпийн аң рэпитты вэна пелка ювум хуятат паты пенсия вух 3,7 процента арат нух енемас. Па олатн щич вер

тэп тэнлуп тыдэщ вўш эвэлт дэщатсы. Щалта па олат иты тыдэщ мэр ай вух эша вўты эх паты сыр-сыр нётупсэт вотас тыдэщ вўш эвэлт эша па енемлэ.

Вэн кер тыдэщ олнитум юпийн государственной па социальной пенсия вух 4,1 процента аршакэ йил. Рэпитты пирэщ хуятат пенсия вух вэйт дор тыдэщ вўш эвэлт вэна йил.

Елды «Материнской капитал» немпи вухаң непека олаңан путартсы. **Надежда Суродеева** щиты лупас: «Округев луваттийн тамхатл 120 шурас ханнехэ щич непека тайл. 2018-мит одн там

нётупсы вух енемлэ аң питл, интам щит — 453026 шурас шойт вух. 2018-мит од Ас халты тыдэщ вўш эвэлт йилуп поступсы щирн там аңки непека 2021-мит од ван хатлуп тыдэщ вэнтэ эша паватты рэхл. Щи тумпийн там од олнитум пураин тыдэщ мэр ай вух эша вўты хоттел эха, 13958 шурас шойт киньша шимд па мата семьяин кимит няврем сема питас, «Материнский капитал» эвэлт кашаң тыдэщ 22941 шурас шойт вух вўты рэхл».

Мосд ястэты, сыры щирн, ищиты эша паватты вух няд вера есэлты рэхл. Щит вэлты хот йилпатты щира, нявремат вэндтыйдты вера, аңки пенсия па кашаң нявремие лекшитты па ямалты вера миом вух есэлты рэхл.

Мет яма арсыр нётупсэт вух олаңан округ мир нўшайт па арсыр нётупсэт дэщатты тэхийн уша верты рэхл.

Ирина
ПОСЛОВСКАЯ

Н. Комарова Манстәр мұва яңхәс

2018-мит од 18-19-мит хәтләнән Югра мұв кәшә не Наталья Комарова рәпата щирн Нягань вошн па Манстәр район Приобье кәртән вәс. Олаңмит хә-тәдн алаңсаты лұв Нягань вош кәшә хотн мирхот әктыләс. Тәта нявремәт па айлат әх вәндтәты тәхет олаңән путәртсы, ләдн кашаң әшкола и смена щирн ат рәпитәс. Щи тумпи хәннехә вәдты хотәт хәлы, щит хәннехә лүхитыйлты йиңкәт па пасыр мұдсаты утәт йилпатты вер олаңән путәртсы. Мосл ястәты, хуы тәм мирхота кашаң район па вош кәшәйт юхтыйлсәт па айкел тәсәт, муй щирн дыв мұвладн тәм вернән ләшәтлүйт.

Щи юпийн округев кәшә искусствайт верә-та вәндтәты әшколая яңхәс. Тәм йилуп тәхи 2018-мит од Ас хәдты тыдәщ 8-мит хәтәдн пұншсы. Наталья Комарова ләңкәр әхлад пида якты, ариты, нарәсты, олюпн хурәт нерты, киникайт лұңәтты тәхет вантсәт па кашаң тәхийн нявремәт пида путремәсәт.

Щәдта кәшәев вәндтәты хәра вохсы. Тәта Нягань вошн вәдты оса верәт тәты мет апрәң әх ияха әкәтсыйт, ләдн дыв округ кәшәта ләшәтум йилуп мосты щирлад ат вантәсәт па елды ат тәсәт. «Губернатор пида путәр» немпи вәйтантуп-

сы пурайн кәшә неңев оса верәт тәты әх пида иса мирәт кашашман вәдты од пұншсәт.

Етн Н.В. Комарова Нягань вош кәшә хә И.П. Ямашев пида вәйтантиләс, ләдн сырсыр нұшайт па ям верәт олаңән путәртты.

Кимит хәтәдн алаңсаты округ губернатор «ЛВЛ-Югра» немуп павәрт юх эвәлт сырсыр сохдәт ләшәтты тәхи вантәс па тәта рәпитты кәшәйт пида мирхот әктыләс. Тәта путәртсы, муй щирн елды рәпата ләшәтты, ләдн аршәк сохл верты, муйсәр йилуп верәт хәншты, ләдн нәтупсы вух еша катлуптәты па хуыса

Оса верәт тәты әх пида вәйтантупсы

И. Самсонова-верум хур

карты әхәдн яңхты па тұтәң тұятн мәнты әшәт талты.

Мирхот юпийн Югра мұв кәшәйт Манстәр район Приобье кәрта касәлсәт. Сырыя округ губернатор Манстәр район кәшә не А.П. Куташова пида вәйтантиләс. Кәт не хұд велпәсләты па елды арсыр щирн ләшәтты вер олаңән, вәдты хотәт па вош хуләт сыстәмтты щирәт, хотәт хошмәдты, нуви тұт вушитты, каврум па потум йиңк мәты верәт олаңән путәртсәнән.

Щи юпийн Приобье кәртән әрашты верәт

тәты па вәшийлты йилуп хот пұншсы. Тыв немасыя кәртәң оса мир вохсыйт, ләдн кәшәйт пида дыв ишиты сырсыр әрашты утәт па пәвәдты тәхи яма ат вантсәт па путәртсәт, рәхл муй әнтә тәм тәхи пұншты.

Етн пәда губернатор не нявремәт арсыр верәта вәндтыйлты хота мәнәс. Тәта лұв ишиты Манстәр район оса рәпата тәты мет апрәң әх пида вәйтантиләс па йилуп, әмәщ верәт пирийс.

Ирина
САМСОНОВА

Мәшәң әх пәта рәпитләт

Ас хәдты тыдәщ 19-мит хәтәдн Ёмвошн социальной развития Департамент хушци вәдты па мәшәң әх пәта арсыр нәтупсәт ләшәтты Общественной совет хәннехуятәт мирхот версәт. Щи пурайн ияха әкәшум хуятәт едпийн Станислав Кононенко кәшәед лупәс, муй щирн юхи хәшум 2017-мит одн рәпитсәт па мәта верәт яма тұңматсәт.

Лұв ясәңдал щирн, Общественной совет иса округев кәшә поступсәт хәншум щирн вәд па мәшәң әх пәта сырсыр нәтупсәт яма ләшәтл. Мәнум одн иса арталәсәт, хуы арсыр социальной верәт государства эвәлт па әд щиты рәпитты тә-

хетн вердыйт. Мосл лупты, хуы тәм күтн дыв юканәда рәпата тәйты хәннехуятәт кашаң верел тәса ән ләшәтләд. Ин округев луватн араттедн 14 Общественной совет вәд па шеңк яма рәпитл. Ёмвошн, вантә, тәп кәт хәннехә арсыр кәши

муй па мәш верәт ямәдты щирәт тәйл. Тәм йисн хәннехә вәндтыйлты муй па лекшитты верәт сертификат непек павтум унтасн ведши закон щирн есәлдүйт. Щит пәта оса верәт ләшәтты хәннехә ишиты арсыр мосты рәпатайт тұңщирәңа вәйтты мосл, ләдн лұведа рәпата щирн сырсыр тәхет пида ишиты Россия мұв поступсәт хұватн кашаң вер ямсыева па тәса ләшәтты рәхәс.

С. Кононенко лупәс, хуы юхи хәшум оләтн

округев Общественной совет хәннехуятәт мәшитты әхлұв нұша верәт вешката арталәдәт па ямсыева щитәт пида рәпитләт. Щи тумпийн верум поступсәт хұватн па арсыр рәпата ләшәтләт, ләдн Югра мұвевн кашаң ай кәртән па вән вошн мәш вер тәйты хуятәт яма ат вәсәт. Социальной развития Департамент тәхи мосты пурайн иса вухәтн нәтл.

Владимир
ЕНОВ

Муй щирн округ дума ёх мӕнум од мӕр рӕпитсӕт

Кашӕн од округ дума кӕща хӕ Борис Хохряков айкелӕт хӕншты ёх пида вӕйтантупсы верӕнтӕд. Щӕта лӕв путӕртӕд, муй щирн од мӕнӕс, муйсӕр верӕт депутатӕт од мӕр лӕщӕтсӕт па муй дыв йилуп одн верты питлӕт.

Б. Хохряков яснӕт щирн, 2017-мит одн округ дума хуятӕт яртӕян мирхот версӕт, хӕлумсоткем постановления, соткем поступсы вӕсӕт па йилпатсӕт. Ши тумпи «правительственной щосӕт», «еӕта пӕсанӕт» вӕсӕт. Юхи хӕшум дума мирхотн депутатӕт округ кӕща не Н. Комарова ясӕн хӕдӕнтсӕт, муй щирн од мӕр правительства ёх рӕпитсӕт. Мет вудаӕн вер, щит округ бюджет

тӕнщирӕна тӕруптӕты мосл. 2017-мит одн иса социальной верӕт тӕнщирӕна лӕщӕтсыйт. Щит, тыдӕщ мӕр вӕты рӕпата вухӕт сухуптӕсыйт, мосты пуртӕнӕт пӕдница па аптека тӕхетн вӕдлӕт. Муйсӕр вер 2017-мит од мӕра хӕншийдсы, щит иса лӕщӕтсы.

Шимл тыдӕщ вух вӕты хоттел ёх, мӕта хуятӕт кимит муй па хӕдмит няврем тӕйлӕт, 2019-мит од сухӕнтты

вӕнты нӕтупсы вухн сухуптӕты питдыйт. Б. Хохряков яснӕт щирн, тӕмӕщ вер унтасн аршӕк няврем сема питл. Ищиты йилуп одн дыв «югорский материнский капитал» вухӕт 2021-мит од вӕнты сухуптӕты вер нух вантлӕт. Ши олаӕнн округ кӕща не Н. Комарова лупӕс. Тӕмхӕтл, щит 116 000 шойт вух питл. 2017-мит одн «сертификат дошкольника» непек лӕщӕтсы, щит унтасн ӕнкет-ащет нӕтупсы вухн сухуптӕдыйт.

Мӕнум одн вошӕтн па кӕртӕтн вош хулӕт, вош хӕрӕт, хот пӕндӕт лӕщӕтты пӕта немасыя

округ бюджет эвӕлт вух есӕлсы. «Городская среда» вер унтасн 51 оса тӕхи па ар йитуп хотӕт пӕндӕн 44 тӕхи нух лӕщӕтсы.

Юхи хӕшум кӕтн Б. Хохряков 1993-2017-мит олаӕтн сема питум нявремӕта вет щурӕс шойт вухн сухуптӕты вер олаӕнн лупӕс. Тӕм вер Россия мӕв Конституция 25 ола йиты пӕта па Югра мӕвев емӕнхӕтл вӕрӕнн лӕщӕтсы. Ши вухӕт холумты пӕта Госуслуги хӕват тӕп вохты непек хӕншты мосл.

Мария ВАХ
Хӕнты ясӕна
тулмащтӕс
Надежда ИЛЬИНА

Пушхӕт ямӕлты вер

Йилуп од едпийн айкелӕт ӕкӕтты хуятӕт Ёмвош пӕдница нявремӕт лекщитты па ямӕлты тӕхия мойна ӕктӕшийдсыйт, лӕдн вантӕты, хутыса тӕта пушхӕт лекщитлдыйт.

Сырыя нявремӕт ямӕлты верӕт вантман тӕйты кӕща лӕнцӕр не **Ирина Тюкпеева** хурамӕн кина вантӕс па айкел тӕс, хутыса тохтӕрӕт па ай леккарӕт кӕт од мӕр нявремӕт лекщитсӕт, муйсӕр йилуп верӕт лӕщӕтсӕт, лӕдн пушхӕта пӕдницӕйн ӕмща ямӕлтыйдты ат вӕс. Ши юпийн нявремӕт пӕты пӕдница хӕват янхсӕв, хот йитӕт, лекщитты щӕнкӕт па па утӕт вантсӕв.

Тӕм арталӕты вер 15 од юхды пӕда Мӕвтел ямӕлты па лекщитты верӕт вантман тӕйты

Нявремӕт пӕдницӕйн хурӕт хӕншлӕт

тӕхи ёх унтасн лӕщӕтсы, лӕдн уша верты, муй щирн нявремӕта имухты нӕтты. Интӕм «аудит» щирн 20 мӕвн нявремӕт лекщитлдыйт. Россияйн щимӕщ вер 2013-мит од вӕш эвӕлт тӕты питсы. Тӕмхӕтл лапӕт тӕхийн 16 пӕдница хуща щимӕщ вер хӕват рӕпитлӕт, ши кӕтн Югра мӕвн. Мосл ястӕты, округевн тӕм йилуп вер 2015-мит од

Ас потты тыдӕщ вӕш эвӕлт тӕты питсы. Тыв Москва, Нижневартоск па Ёмвош тохтӕрӕт луцман вӕдлӕт. Тӕм тӕхи ёх яма вантлӕт, муй щирн леккарӕт па ай тохтӕрӕт сора кеши нявремӕт ямӕлты веритлӕт па муйсӕр ӕмӕщ щирӕт щит пӕты лӕщӕтлӕт.

Тӕмхӕтл округев хӕваттыйн 13 пӕдница хуща щимӕщ вер тӕды.

Мӕн пӕдницӕев ищи яма нух вантсы па уша версы, хуты Ёмвошн нявремӕт лекщитты пӕты иса муй верды. Ямӕлты вер тумпийн дыв пӕтӕла немасыя юнтӕн хот йит пӕншы. Тӕта кӕт социальной рӕпатнек пушхӕт вантман вӕд. И нецье **Ольга Левдина** пида ма путремӕсун: «Мет сырыя мӕн нявремӕта нӕтлӕв, лӕдн лыведа тӕта кеншӕк лекщитыйдты ат вӕс. Вантаты, мӕн па тохтӕрӕт киньща ӕнтӕ нуви щӕшкан сӕхн янхлӕв — ӕд ернасн. Нӕмӕслӕв, тӕп ши пурӕйн пушхиет мӕнева эвӕлдӕт. Мӕн тӕпиет пида юнтлӕв, олюпн хӕншлӕв, ӕнтӕслӕв па иса муй ӕшн верты рӕхл — верлӕв. Щит пӕты дыв леккар юпийн имухты юнтты хота юхӕтлӕт».

Ирина
САМСОНОВА

Лекшитты вер олаңан путартсат

«Ханты ясәң» олаңмит газетайн ай павәтсүв, ван хәтлуп тыләшн шуши мир Ассамблеяйн «Об организации первичной медико-санитарной помощи в местах традиционного проживания и традиционной хозяйственной деятельности коренных малочисленных народов Севера в Ханты-Мансийском автономном округе — Югре» немуп мирхот мәнәс.

Шәта вулаң хәя ши тәхи кәшә **Еремей Айпин** вәс. Хутысаты лекшитты вер ләшәтман вәд, здравоохранения департамент рәпатнек **Елена Касьянова** путәртәс. Сүмәтвош район кәшә **Владимир Фомин**, Сәрханл район ух хәя нәтты хә **Алексей Савенков**, Корлик кәрт эвәлт юхтыдум леккар **Иван Каткалев** ай павәтсәт, муй ширн дыв мұвдалн леккар хотәт рәпитләт. Ши олаңан Федоровской пәльница кәшә **Евгений Хрушков** па Хулимсунт леккар хот ух хә **Александр Пашпекин**, Угутн вәдты не **Людмила Когончина** иши путәртсәт. **Е. Айпин** па па әх лупсәт, хути Ёмвош округ хуши мир хұвшәк вәдләт па тәта хәннәхәйт яма лекшитлдыйт.

Е. Касьянова ай павтәс, мұвевн 54 леккар хот омәсл, ши күтн 27 амбулатория па па тәхет. Па мұвәт иты тәта региональной, межмуниципальной па районной (вошәң) леккар хотәт вәдләт. Сыры Юграйн тәп «Н. Пирогов» немуп тўтәң хоп ай кәртәң мира лўнән нәтәс, тәм йисн «Мобильные центры здоровья» немуп тўтәң әхләт унтасн мир иши тохтўрәтн нух вантлдыйт па лекшитлдыйт. 32-кем ай кәртәң ФАП хотәт юкана модульной немуп хотәт омәссыт. Юхи хәшум оләтн пәльницайт цифровой ширн рәпитты питсәт. «Мўң шиты верты ләнхәлўв, дәлн аршәк тохтўр па мәшәң әх интернет унтасн күтәдн ат путәртсәт. ФАПәта йилуп шўңкәт мәлўв, дәлн лекшитты непекәт

тыведт-тухелт китты па тохтўрәт шитәт интернетн ат лўнәтсәт», — лупәс **Е. Касьянова**. Ши верәт тумпи ай кәртәтн, хута иса шимл хуят вәд, 31 тәхи пўншы. Шитәт пуртәнәң хушапәт па путәртты шўңкәт тәйләт, дәлн мосты пурайн тухләң хоп вохты. Шуши әх олаңан **Е. Касьянова** лупәс, 2015-2016-мит олаңан нўм мұв мир киньши дыв семьяйдалн мет ар няврем сема питәс. «Россияйн мўң мұвев ветмит тәхийн вәд, хута ар няврем сема питл», — лупәс ши не.

Сүмәтвош район кәшә **В. Фомин** лупәс, Саранпауль, Сосьва, Хулимсунт, Приполярной па Светлой хуши пәльницайт, амбулаторияйт па ФАПәт рәпитләт. Мосты пурайн мәшәң әх тухләң хопн Ёмвоша па Игрима тәдыйт. Шәлта Саранпауля, Хурумпауля, Хошлога, Ясунта, Сосьва, Сартынья, Няксимволя па Хулимсунта районной пәльница эвәлт выездной немуп леккарәт юхтыйлдәт. Тўрәң мәш «КАМАЗ» тўтәң хопн вәдты шўңк унтасн дерамтды. Хәлүм од мәр район хуши пуртәнәт ләтты давәрт вәс, интум ши вер тўңматсы. Елды **В. Фомин** мирхотәң әх пойкәс дыведа нәтты Сүмәтвош, Игрим па Саранпауль пәльницайта йилуп шўңкәт ләттыя. Ши тухәлпи лупәс, районан арсыр тохтўр ән тәрмәл, Ломбовож, Сосьва, Кимкясуй, Теги па Приполярной хуши хәлүм од мәр модульной хотәт ән рәпитләт. «Муй пәты шитәт омәссыт па

вухәт тәруптәсыйт?», — лупәс ши хә.

Сәрханл район администрация рәпатнек **А. Савенков** ай павтәс, Федоровской па Лянтор вошәң питәртн вәдты шуши әх шив пәльницайта яңхләт. Ай па Вән юханнән хуши вәдты мир Угут кәртәң пәльницайта яңхты шир тәйләт па ФАПәт хуши лекшитыйлдәт. Рәт мұвәтн па Таурово, Каюково, Тайлаково хуши вәдты мира ванкўтды пәльницайта яңхты ән тывәд. Ай па вўт кәртәта тохтўрәт тәлн снегоходәтн яңхләт, лўнән хопн муй тухләң хопн вәдләдәт. Санавиация иши шив яңхийл. Интум питы вуй холумты мир унтасн катер ләтты нумәс вәд, дәлн тохтўрәт шитн вўт кәртәта ат яңхсәт.

Хулимсунт хуши 2005-мит од вўш эвәлт пәльница рәпитл. Шәта вәдты тохтўр **А. Пашпекин** иши ясәң вўйляс. Лўв лупәс, шәта вет арсыр тохтўр рәпитл па ши хотн мәшәт дерамтты ар хурашуп шўңкәт вәдләт. Тәняд тохтўрәт йилуп әхләтн ләтсыйт. Ши хә ясәң ширн, 12 од мәр пәльницайн нявремәт әнтәма ән ювәнтсәт. Шит ям вер. Хулимсунт хуши вәдты мира Ёмвош пәльницайн лекшитыйлдты рәхл. Тәп хұв мәр давәлдты мосл, хән кәшәң әх шәта операцияйн вердыйт. Нягань хуши ши ут сорашиәк верды, тәп шив хәншәнышты ән рәхл. **А. Пашпекин** Ёмвош кәшәйт пойкәс ши вер тўңматты.

Федоровской пәльница ух хә **Е. Хрушков** лупәс, дыв хотәда 1100 мултас шуши әх хәншәнышман вәдләт. Ар хуят вош эвәлт 500-кем километра вўшн вәдләт, 48 семья Когалым лепн, 50 семья Нижнесортимской вош пўңәдн вәдләт. Ши мира Федоровской пәльницайта яңхты хұв. Лўв нәмәсл, ши әх Нижнесортимской па Когалым хуши омәсты пәльницайта хәншты мосл. Елды лупәс, Русскинской кәртәң пәльница хот иса катрая йис па ши ут йилпатты мосл.

Л. Когончина путәрт эвәлтушайис, итәххәнтәт Угут эвәлт 1250-кем километра вўшн вәдләт, 700 мултас хуят вўтн па Каюково, Таурово, Тайлаковокәртәтн. Ши әх лекшитты давәрт, лўнән Ай па Вән юхана тәп мотор хопн яңхты шир вәд. «Н. Пирогов» немуп тўтәң хоп шив ән яңхәл, ши юханнән хуши няләс йиңк. Ши не нәмәсл, сыры иты тохтўрәта катерн шив яңхты мосл. Шәлта сыры питы вуй холумты тәхет унтасн Тайлаково, Таурово па вўт кәртәта тохтўрәт тухләң хопәтн яңхсәт. Шит вән унтас вәс, мир нух вантсәт па мәшәң әх пәльницайта мәнты партсәт.

Е. Касьянова мир путрәт хәдәнтум юпийн лупәс, хути дыв нух дерамтләт, муй пәты Сүмәтвош районан мобильной хотәт ән рәпитләт. Лўв нумсәдн, тохтўрәта па леккарәта кәртәтн вәдты хот мәты мосл, ши пурайн дыв шив рәпитты мәнләт. Вантә, интум ши вер пәты тохтўрәт 1 миллион шойт вухн сухуптәдыйт, леккарәт — 500 шурәс шойт вух араттыйн.

Реональда ОЛЬЗИНА

Ас халты тылаш 13-мит хаталн Россия мўв луватн Айкелат каншты ёх еманхатл посталды, щит пата ин ма вўтышалу нынана ханты ясанан айкелат лэщатты ханнехэ олаңан ханшты. Лўв антэ хошум ар йитпи хот дыпийн ал щиты омасл па лўй-пан шаншман тылаш вух тэрум паты холумтал, лўв ар ол мар хураман айкелат верман ханты ёх кўтн тўнщираңа па вешката рэпитл.

Там каркам па нумсан айкелат каншты ханты не Юлия Николаевна Накова пида ма Ас потты тылаш 14-мит хаталн Ёмвошн КТЦ «Югра-Классик» немуп хот йитн Югра мўвев писателят тахи 20-мит ода ювум еманхатл пурайн вейтантыйдсум. Щи хатлатн вера ар ханнехэ округев па Россия мўват эвалт киникайт ханшты хуятат вейтантупсыя юхтыйдсат. Пуднават вошев Ямал округев эвалт Юлия Накова щипурайн ияха акташум писателят па поэтат олаңан арсыр эмаш айкелат каншман тата вэс па рэпитас. Щи щосн ма лўвед рэпатайл олаңан немасыя тамиты иньшассем:

— Юлия Николаевна, еша наң олценан ханты ёхлўв пата айкел вера?

— Мўң «Ямал-Регион» немуп телерадиокомпания тахев там йилпа юхатты 2018-мит одн 20-мит ода ювум еманхатлал постаты питл. Ищи араткем ол мар ма щипа тахи хуши

телерадиожурналист не щирн рэпитлдум. Ямкем арат ол мар ма округев радиива хўватн арсыр айкелат версум. Иса радиива унтасн айкелат лэщатты неңа щипа йисум. Сырыя мўң хущева Леонтий Тарагупта па Прокопий Салтыков ханты ясанан шеңк хураман айкелат версаңан. Ма ай пурайт вўш эвалт дыв лэщатум айкелдал хэлантсум. Мўң ханнехуятлўв кашан пўш лыв путардал иса лавалсат па немасыя ияха акташылсат, хан щипа ёх арсыр верум айкелат ханты ясанан округев мўв луватн тэсат. Советской лаш олатн радиива такды хантэт вэлты иса ан веритсат. Ёхатшак, хан ма щив рэпитты юхатсум, радиива хўват верты айкелат ханты ёхлўвн иса кашды тайсийт. Вантэ, щипа юкана телевидения рэпитты питас па арсыр телепередачайт хантэт вантты па хэлантты вўянтсат. Кэртатн муй вошатн вэлты

Хантэт пата айкелат лэщатл

ханнехуятат пата щипаш вер шеңк ям вэс. Щи щос пурайн нэмасты питсум, хути вўды лавалты ёха ищипа арсыр айкел радиива хўват лэщатты мосл. Дыв радиива ан ки хэлантлат, щит мўнева мўң рэпатаев ямашак па хурасанашак лэщатты мосл. Ёхат кашан хатл мар ханты ясанан есалды айкелат вой-хўл велпаслатты муй вўды ташат лавалты ханнехуятат олаңан вешката па яма лэщатты вўянтсум. Ма щиремн, наң ханты мирен ясанан путартты яма ки хошлан, вэлты холты щират яма ки вейтлан, ищиты яма радиива хўват рэт ясанан айкелат вера, щипурайн хантэтн наң рэпатаен иса самана тайты питла! Щиты ма лэщатты айкелдам айдтыева ханнехуятатн уша паватты питсийт па вана вўсийт. Вевтама ки рэпитсум, немудты ёхн лелн ма айкелдам ан па хэлантсийт. Ханты ясан унтасн наң щипаш путрат иса наңена хэлантты ханнехуятата верты щир тайлан. Наң арен-путрен тэса ки манл, ма щиремн, шеңк яма па мосман айкелдан тайты питдыйт. Щалта щипа юпийн велши радиива хўват айкелат верты ханнехэ ямсыева лўнтасты веритлан.

— Ма вейтлем, хути наң радиива хўват лэщатты айкелдан шуши ханнехуятатн самана хэлантдыйт па кашан пурайн иса лавалман тайдыйт. Наң щиренан, тэп йилуп щирн ямсыева верум айкелдан унтасн наң радиива хў-

ват хантэтн хэлантты питсийн?

— Антэ. Йилпа ищипа кашан айкел радиива хўват лэщатты манема ищи мосас. Тэп щит, вантэ, и вер. Кимит мет вулаң вер: хан арсыр айкелат акатлдум, щит вўды ташат лавалты ёх пида дыв вўдең ёх ясандалн иса луплум, вой-хўл велпас хуятат муй верантты хэ па неңат пида ищиты дыв путрематы щирладн сыр-сыр верат уша паватлдум. Ёхат, хан айкелат радиива хўват путартты лэщатлдум, ищиты ар пелак щипа путрупсы щиратн дыведа айкел, моньш, ара́т муй йис путрат верлдум. Тэп щипа вер унтасн ханты хуятата шеңк эмаш кашан пўш ма айкелдам хэлантты. Вантэ, щипа ёх-неңат антэ тэп ма путрематы щирем хэлдат, дыв манема вэлупсы хурасал олаңан тўвум айкел радиива эвалт йилпа ушаңа верлат. Щиты дыведа ханты путар хэлантты эмаш па манема ищи ям ма рэпатаем лэщатты щирн.

— Юлия Николаевна, Ас халты тылаш 13-мит хаталн наң 50-мит ода йисан! Щи сема питум хатлэн тумпийн тамхатл Россия мўв айкелат акатты ханнехуятат еманхатл! Щи кат вулаң еманхатл пида «Ханты ясан» газетайн рэпитты ёх наңена ям вўща ясна́т китлат па ланхалат, лелн елды ищиты тумтака па яма ат вэсан па хантэт пата сыр-сыр эмаш айкелат ищиты ат версан!

Владимир ЕНОВ

Ван хәтлүп тыләш 16-митн 2017-мит олд вухаль миручёной ими Анастасия Ильинична Сайнахова 85 ода йис. «Югра лыднуптаты» оса тахи хотн вәйтантаупсы вәс. Шив юхтум мир нәптәд вәна ювум имия ар хошум ясаң лупсәт.

Вухаль мир профессор ими

Тәмхәтд ма ләңхадум хәншты, муйсәр вәндтәты неңа А.И. Сайнахова вәс. 1993-мит олд Ёмвошн педучилище хуца Нижневартоской пединститут пүншы. Шәта нявремәт рүш ясаңа, литература, хәнты па вухаль ясаңаңа па Увәс мир литература вәндтәты ёх ләшәтсыйт. Айдат ёх вәндтәты хуят ән тәрмәс. 1990-мит олд Ёмвоша вухаль мир учёной не А.И. Сайнахова юхтәс, лүв айдат ёх рүш ясаңа вәндтәты вохсы. Вантә, лүв мәнем ищи вәндтәс. Лүв мүн патәва ипуля тарум па әңки иты сәмәң имия вәс. Тәп кашәң тема лүвела миом юпийн экзамен мәты рәхәс. Щирн ванкүтлы вәндтәты неңев кәншсүв, вантә, лүв Ёмвошн арсыр тәхетн рәпитәс — Ас-угорской мирңән научной институтн па округ учителәт вәндтәты тәхийн. Ин А.И. Сайнахова вән пәмашипа луплүв. Институтәв етшуптум юпийн ар хуят нявремәт рүш ясаңа па литература вәндтәты пйтсәт.

Хутыса вухаль ай кәрт эвәлт әвие айтелдн нумәс верәс рүш па рәт ясаңд лерамтты?

Анастасия Ильинична ван хәтлүп тыләшн 1932-мит олд хурамәң тәхийн сема пйтәс — щит Манья кәрт, мәта ут Кев па Саранпауль кәрт күтн вәс.

Етнхот пурайн «Торум Маа» музейн рәпитты не Альбина Мехнина «Вурщик рәт», щит Сайнахов рәт олаңән ай тәс. Ащел Сайнахов рәт эвәлт йил — дыв вүды таш давадсәт. А.И. Сайнахова әңкел Омановәт рәт эвәлт, дыв Рахтынья кәртән хүд вәдпәсдуман вәсәт. Лүң пурайн Аса вухдылсәт. Имудтыйн щиты Илья Леонтьевич Сайнахов па Ольга Степановна Оманова вәтаңа йиснән. Дыв семьяелдн хәт няврем сема пйтәс, Настя — нядмит хуята вәс.

Ащел па аңшәсел нәртамды щаврәмсийнән. Вантә, дыв ташәң вүдең хуятнән вәснән. А.Н. Сайнахова нәмәдмәслә:

— Ащем Ёмвошн 100 мултас хуят пила нәртамды щаврамсы. Илья яем Вудәң Отечественной лалын лаләсәс, 1988-мит олд әнтәма йис.

Ай Настя айтелдн дыв однедн нәмәсман яма вәндтыләс. Әңкел ванкүтлы путәртыләс: «Әвие, вәндтыла, непекәңа юва! Кеншәк вәдты пйтл».

Настя Лев кәртәң әшколайн вәндтыләс. Щи юпийн Ёмвошәң педучилищә мәнәс, 1953-мит олд щитл яма етшуптәслә. А.И. Сайнахова нәмәдмәслә: «Вәндтыйдмемн тухләң хопәт яңхты тәхи ләшәтты щира юхәт сәвәрсүв. Мүң пиләва А.М. Сенгепов па па вәтаң хуятәт

Л. Спирыкова верум хур

85 ода йис

рәпитсәт. И ушхүд вер вәс. Илатн Дарья Монина пиднеңем пидаякты яңхсумн, тәп юхи мәнты вутцийдсумн, кәт пух мин пидемна вәйтантайдсәңән. Вәдты-холты хотәва вәнты ияха шәшсүв, юхәтсүв па немлүв иншәсты пйтсүв? Мин щиты лупсумн — Дарья Вехоткина па Лиза Сковородкина. Па хәтл дыв педучилищә юхәтсәңән. Кәща хәйн Г.Т. Величко иншәсдыйнән: хуйтат кәншләтн? Дын: «Дуня Вехоткина па Лиза Сковородкина». Г.Т. Величко юхды няхман лупәс: «Пухиенән, ма эвильамн нын депәдсыйтән, щимәш эви әнтәм».

Нумсәң Настя елды Ленинград воша А.И. Герцен немуп пединститута вәндтыйлты китсы. Щит етшуптумал юпийн Ёмвош педучилищәин айлат ёх вухаль ясаңа вәндтәты пйтәс.

Етнхотн 1962-мит олд педучилище етшуптум именең вәснән, дыв А.И. Сайнахова пәты шеңк хурамәң лүңтарәт хәншсәңән.

Елды А.И. Сайнахова Москва вошн арсыр яснәт лерамтты институтн аспирантураин вәндтыләс. 1966-мит олд

«Служебные слова в мансийском языке» немпи диссертация непек холумтәс.

Елды Новосибирской госуниверситетн па Горно-Алтайской институтн рәпитәс, профессора йис.

ЮГУ профессор хә В.Б. Орлов А.И. Сайнахова стихәт хәншты вер олаңән ай тәс: «1980-мит олд Якутияин есдум «Полярная звезда» журналн А. Сайнахова нявремәт пәты хәншум стихәт хәншман вәсәт».

Хәс мултас олд Анастасия Ильинична Ёмвошн вәд. Ин рүтьшәд, тәп худна айлат ёх вәндтәты киникайт хәншәд. Динара эвелдн па хәдүм хилдйин — Сюнер, Настя па Аня иса верәтн нәтды.

А.И. Сайнахова ар олд түңширәңа рәпитмад пәты ар мевд пос па ишәкты непекәт тәйл. Лүв Ёмвош округ «Заслуженный работник народного образования» немн юкантсы.

Ешәк Анастасия Ильинична, сема пйтум хәтлән пила! Елды хүв йис нәпәт тумтака вәда!

Людмила
СПИРЯКОВА

Йилдуп од хәтлдат Ёмвош районан

Йилдуп од юхатты депн ван хәтлуп тыләш 30-мит хәтлән 2017-мит одн Ёмвош районан Кышик па Цингалы вошатн нявремәт мавәң мойлупсәтн катлуптәсыйт. Шиты «Добрый Югорчанин» па «Дед Мороз Единоросс» немуп вәйтантупсәт ләшәтсайт.

Кышик вошн Ишки икия Арсений Немельгин дәмәтдийс. Шәдта хәнты мир дәмәтсухәтн молупшийн па веин Дед Мороз икия Руслан Богордаев вәс. Лын пидана нявремәта ушхәлд верман Снегурочка эви Зинаида Далевская яңхәс. Тәм айдат әх 30 кем хоттел әх эвәлт эви па пух йилдуп од емаңхәтләт пида мойлуптәсләд. Иса 70 мултас мойлупсы дыв нявремәта ортсәт. Мосл лупты, йилдуп од емаңхәтл мавәң па юнтутәң хирәт вәлупсы давәрт сурта питум эвет па пухәт кеша «Ас» немуп община кәща не Анриетта Вагнер, «Единая Россия» партия Ёмвош район исполком кәща не Ирина Кичигаева па Ёмвош район депутат хә Руслан Богордаев ләшәтсәт.

Ши тумпи Ёмвошн 30 январь па Цингалы вошн 60 тәпие «Колмодай» немуп община кәща икийн Олег Ша-

тинән мойлупсәтн катлуптәсыйт.

Нявремәт кеша мойлупсәт верум еха ям вұшайң ясәт китлұв.

Каркам әх

Ёмвошн йилдуп тыләш 3-мит па 4-мит хәтләнән «Каркам әх» немуп юнтты, хәхәдты па навәртты хәр вәс. Тыв Ёмвош районан вәдты нявремәт юнтты юхтылдсәт.

Мелк тәл хәтләтн Ёмвош нәптәң-йисәң вәнт пай хонәңән айдат әх әр талты юхн күтәдн әр вантман юнтсәт. Нявремәт әмәш верман нымәдн па ващ духн хәхәтләсәт, кәсман тўтьюх сәвәрсәт, әхәдн ювтәтләсәт, әхәд елшы навәрсәт па пухәт күтәдн әрашсәт. Тәм юнтты хәра ар январь юхтылдәс. Вән хуятәт иши әмәш верман тәта ар вұрн юнтсәт. Итәх әх хәршия па тарма тўтьюх сәвәрсәт па нымәдн хәхәлсәт.

Нявремәт мойлупсыйн мәсыйт

Р.Богордаев миом хурһән

«Нюл-тахли» немуп әрашты хәрән одәң тәхия Руслан Богордаев питәс па хәдмит тәхи Шапша вош эвәлт юхтум хә Александр Панов вұс.

«Мәнема вән амәт вантты, тәм «Каркам әх» немуп юнтты хәра Кышик па Шапша вошәң эвәлт айдат әх юхтылдсәт. Тәм емаңхәтләт пурайн немасыя хоттел әх кеша әмәш верәт ләшәт-тыйлдсайт. Тәта ашет, әңкет па январь ийах юнтсәт. Ши тумпи нәмман тәялән, ай кер тыләш 25-мит хәтлән нымәдн хәхәдты хәр Ёмвош районан Кышик кәртән ләшәтлұв. Юхтаты!» — лупәс Ёмвош район депутат хә Руслан Богордаев.

Еңк реп версәт

Йилдуп од депн кашәң хәннехә митра па ям верәт вәлупсәдн лавәд. Вантә, кәтра одәв хулаты депн па йилдуп ода сәхумты пурайн нюр моньш иты мұң арсыр митрайң па уяң верәта эвәлдұв. Мет вера амтәң әмәш суртәт па

мойлупсәт ай январь лавәлдәт.

Ван хәтлуп тыләш 30-мит хәтлән Ёмвош районан Кышик кәртән кұлупн па вош кәща пида рәпитты әх па па мир ийах әктәшсәт па эвет, пухәт хәтәтләтты кеша еңк реп версәт. Шеңк каркама реп верман январь рәпитсәт. Камән вош хулын яха нәтәсман хәтл сора мәнәс. Иәрн кәраш па вән еңкәң-лоньшәң реп версұв. Мұңева Ёмвош район депутат хә Руслан Богордаев еңк эвәлт реп верты нәтәс па тәта рәпитум эвет па пухәт «Единая Россия» партия эвәлт мойлупсәтн катлуптәслә. Иса хәс мултас хәннехә январь юнтты кеша лоньшәң ут версәт. Ин әмәш вантты, муй вұрн юнтман па няхман репн январь хәхәтләдәт па хәтәтләдәт.

**Зинаида Далевская,
Эльвира Долгушина,
Ксения Демьяненко,
Кышик вош**

**Хәнты ясәңа
тулмаштәс
Ульяна ДАНИЛО**

«Каркам әх» нәмпи юнтты хәрн

Нуви саңхум вош районан дантаң Ас, хулаң Ас пұналн Поднавәт вош вәд. Хуь йис телән тәта ханты мир вәсәт. Вантә, вошел нем ханты ширн полна юхан па авәт ясаң эвәлт тывәс. Щәта соком хонанан йис вүш эвәлт ай ханты кәртыенән Ас җх Нёмысовәт, Туполевәт, Сызаровәт па Тарлинат вой-хуьд вел-пәслуман вәсәт. Тәд пурайн мир вәнтыты яңхийдсәт. Поднавәт шеңк вера катра вош. Йис непекәтн ханшман вәд: Пётр I хон ики 1714-мит олн поступсы унтасн Поднавәт вошн Төрүм хот омәсса.

Әхәт арсыр ай вошәт эвәлт хантәт тыв касәд-ты питсәт. Щәлта 1937-мит па 1953-мит олән арсыр мир Советской Союз мұвәт эвәлт тыв китсайт. Щиты сырсыр хәннхәйт Ас пұрәд вошн ияха вәдты-холты питсәт. Ашкола хот 1927-мит олн пұншса. Ин тәмхәтл щит ямкем вән вош. Тәта ияха ям нумәсн арсыр мир вәдләт. Поднавәт вош ашколайн ар няврем вәндтыләс. Щи кұтн ар хуят вән непекәна йисәт. Итәх җх немәт мир яма вәйман тайдайт Россия мұвн па па хон пеләк мұвәтн. Вән үчөной, Россия мұв заслуженной учитель ими Евдокия Нёмысова, экономической наукайт доктор па профессор ики Владимир Куриков, ар ол мәр лащ верәтн рәпитум ики Анатолий Райшев па арән, моньшәң Пётр Юхлымов шәңәт, дыв хулыева Поднавәт вошн енумсәт. Щи тумпи тәм вош ашколайн вәндтылүм әвет, пухәт ин тохтурәта, айкел

Няврем вәндтәты ими

Е. Веркина урок пурайн

хәншты җха, няврем вәндтәты хуятәта йисәт па арсыр тәхетн рәпитләт.

Ма Поднавәт воша яңхмемн нявремәт ханты ясаңа вәндтәты ими Екатерина Терентьевна Веркина эви опраш немл Юхлымова пида вәйтантыйдсум па иньшәссем:

— **Муй вүрн нәң няврем вәндтәты неңа йиты нумәс версән?**

— Ма алтум аңкем Евдокия Никитична Курикова нявремәт вәндтуман рәпитәс. Щи пәта ма няврема вәдмемн нумәс версум, хәнты хәтл эви, пух вәндтәты питлүм. Нәмлем, ая вәдмемн аканьдам омсәдәдам па щи вәндталдам, ванкүтлы щиты юнтийдсум. Лапәт ода ювмемн олән класса мәнсум, мұңты Лариса Герасимовна Лельхова вәндтәс. Лүв нумсәң па нявремәт тәса вәндтәты ими. Кашәң нявремие пида ям ясаңан хошәс путәртты. Лүв ар ол мәр әвет па пухәт рәт ясаңа вәндтуман вәс. Әхәт 10-мит классән литература я мұңты Эльвира Викторовна Рубцова вәндтәс. Лүв щимурт әмәщ етн хотәт вериләс. Щи юпийн ма

йина питсум нәмәсты, елды няврем вәндтәты неңа мосл йиты. Поднавәт вошн 10-мит класс етшумем юпийн Ёмвоша педучилищя вүянтсум. Вән непекем җша павәтмем артән рәт мұвема Поднавәта йисум. Щәта олән ол мәр нявремәт ханты ясаңа вәндтуман вәсум. Мәр мәнум кемн ай нявремәт вәндтәты вүянтсум. Щәта ма няврем вәндтәты иметн Лариса Фёдоровна Бессонова, Любовь Михайловна Захарова, Варвара Тарасовна Бешкильцева па па хуятәтн рәпата верәтн нәтыйдсаюм. Елды 2004-мит олн Ишим вошн педагогической институт етшуптәсум. Щәлта 2015-мит па 2017-мит олән мәр нявремәт ханты ясаңа вәндтәты па щи пуныйдсаюм.

— **Нявремәт ханты ясаң вәндтәты каш тайләт?**

— Поднавәт вош ашколайн нявремәт рәт ясаң оләнмит класс вүш эвәлт па 11-мит вәнта уша верләт. Әвет па пухәт ханты ясаң вәндтәты каш тайләт. Мұң дыв пидада арсыр юнтәт па әмәщ верәт унтасн ясцев вәндтә-

лэв. Имудтыйн «Ханты мир шухал хонәңән» немуп урок ләшәтсум. Мәнема нявремәт па дыв ащидал, аңкидал хулыева нәтәссәт. Тәта нявремәт ханты мир йис вәлупсы, моньшәт па путрәт оләнән айкеләт ләшәтсәт. Щит шеңк әмәщ вәйтантупсы вәс. Щәлта Поднавәтн вухаль нявремәт ищи ханты ясаң вәндтәты яңхләт. Дыв рәт ясцев вәндтәты ләнхаләт, тәп вухаль яснуп учитель аң тайлүв.

Мосл лупты, тәмхәтл Екатерина Терентьевна елды ай нявремәт вәндтуман рәпитл па дывты ханты ясаңа вәндтәл. Лүв иса 23 ол мәр әвет, пухәт вәндтуман вәд. Ар ол мәр яма па тәса рәпиттал пәта ишәкты непекәтн мойлуптыйдса. Щәлта тәм Юхлымов җх имие икел пида Алексей пух енмәдләңән. Икел Сергей Николаевич Веркин ашколайн җх тәдана вәдты щирәт па хә нявремәт арсыр пурмәсәт верты вәндтәл.

Екатерина Терентьевна мин путремн сухнум кемн лупәс:

— *Ма аңкем Прасковья Николаевна, ащем Терентий Андреевич Юхлымовңән каркама па апрәна рәпитум кәтнән вәснән. Дын Мушәң кәртән вәснән, мис тайсәңән па па арсыр хот вой енмәдтыйдсәңнән. Әхәт 1970-мит оләнн Поднавәта касәдсәңән. Дын путәртыйдсәңән, тыв рәпатайта китум рұшәт хантәтн нәтман тайсайт.*

Ульяна
МОЛДАНОВА

«ЮграТур 2016» немуп вандтупсыя Томской область Парабель вош эвдт вет хуят юхтыйдсат. Щитат кўтн селькупат вәсчән, щит Юрий Тобольжин па Ирина Коробейникова. Юрий опрац хә — Тоболда Нимгодин — кәнащ, катра йисн дўв Тогурской инородческой мўвн вәс. Ирина — шуши мир культура нух адумты хот рәпатнек.

«Этюдс Севера» немуп вер вандтасат

Пўва пеләкн — Юрий Тобольжин, ям пеләкн — кимит не
Ирина Коробейникова. Ёмвош, 2016 ол

Парабель — щит районной вош, 400-кем километрайн Томск эвдт омәсл. Шуши мирәт эвдт щәта селькупат, хәнтәт, чулымцәт, эвенкәт па вухалят вәлдәт (Сүмәт-вош район эвдт юхтум ёх). 2010-мит одн мирәт нух хәншум пурайн уша йис, Россияйн (Красноярской край, Томской область, Ямало-Ненецкой автономной округ) 3649 арат селькуп вәс, 62 хуят Украинайн вәсәт. Щи мир вәдупсы па каш хәрәт оләнән Ирина Коробейникова па Парабельской район кәща хотн культура верәт дерамтты не Ирина Фокина ай павәтсәңән.

Ирина Коробейникова:

— Парабельской районән 300-350-кем селькуп хуят вәд. Интум вәнты катра йис опрац немәт щи мир тайлдәт, щит Тобольжинәт, Саиспәвәт, Генутагаевәт, Поковәт, Мальковәт па па ёх. Арәд пеләк селькупат хўд

вәдпәсдәләт, вәнтыләт па рәпата хотәтн рәпитләт. Ма селькупской вәдупсы нух адумты неңа рәпитлүм. Рўтьщәтия мәнты вәнты ай нявремәт әшколайн вәндтәсум. Әхәт щәдсаты каш верты хота мәнсум. Вантә, рәт мирем йис вәдупсы нух адумты сәмем шеңк ләнхәд. Рәпатайн селькупской арәт верлўв. «Обские напевы селькупов Нарымского края» немуп киникайн (щи ут ма лэщәтсум), 36 селькупской ар вәд, щитәт мўң мўвевн вәдты ёх версәт. Ма рәт ясңем вәдем па рўщ щирн хәншум стихәт селькупской ясәңа тулмаштәсдам. Щи тумпи «Сказки и рассказы селькупки Ирины» немуп моньщәң киника есәдсум.

XIX йис па XX-мит йис олңәлтум пурайн мўң мўвева Гамбургской университет эвдт непекәң ёх юхтыйдсәт, щи тумпи ясңәт әкәтты хә

А.П. Дульзон мўң мўвевн вәс. Нарымской мўвн лыв ар моньщәт па путрәт мир эвдт хәншсәт, интум щитәт Германияйн нух шавиман вәлдәт. Ипўш щәдсаты «Похатўр» немуп моньщ мўнева китсы, ма щит рәт ясәңа тулмаштәсем па щит посн ям арәт версўв.

Непекәң не Ангелина Кузьмина 1950-1960-мит оләтн ищи Нарымской мўва селькупат хуши яңхәс па арәң хушапа арәт хәншәс. Лўв 70 киника араттыя непекәт хәншәс па әнтәма йитәд едпийн щитлал Е.А. Хелимский хәя (Гамбург) мәслә. Интум Гамбургской университет грант вух холумтәс па щит рўвн селькупской моньщәт есәлты нумәс версы. Тәп мет сыры щитәт тулмаштәты мосл. Ма ипўш Гамбурга вохәнтсыном, магнифонән моньщәт па арәт хәдәнтсум, әхәт рәт ясәңән непекә хәншсум, щи юпийн рўщ ясәңа

тулмаштәсум. Шеңк лавәрт вәс. Вантә, щитәт тымской, верхнекетской па иванкинской путәр сувәтн хәншман вәлдәт, ма путрем па хура-суп. Ищипа рәпатаем яма версем. Вантә, ма вәдем, муй щирн пасыр селькупат путәртләт. Интум йилпа моньщәт тулмаштәты щив вохсыюм. Алпа, кашашлүм.

Хәнты Нарым, Нельмач па Парабель вошәтн селькупат ясәң вәндтәты тәхет вәсәт. Интум щимәщ ут немхута әнтәм. Парабель хуши «Варг кара» немуп яктыариты тәхийн вәндәт имет ариләт, айлат ёх тәп якләт. Имет немасыя селькупской ясңәт непекә хәншләт па щиты арәт нух вәндтәләт. Айлат ёх рәт ясңел иса ән вәдәт. Ма нәптем ёх кўтн ищи итәх хуятәт рәт ясәңән путәртты ән хошләт. Пирәщ ёх сурма пिटтәл юпийн арәт, якәт па моньщәт мирн щи юремәлйит.

Ямалн вәдты селькупат кўтн итәх ёх пида вәтаңа йисўв. Лыв иләтн мўң мўвева яктыариты хәра юхтыйдсәт, щит Светлана Станкевич, Руфина Приезжих па па ёх. Мўнев ищи лыв хушела вохәнтсәт па Тарко-Сале воша «Все краски Ямала» немуп хәра яңхсўв. Щәдта ма Пуировской района вохәнтсыном, хән щәта «Семь цветов радуги» немуп каш хәр вәс. Тәм пўляң ямалской селькупат пида электронной щирн пишмайт хәншлўв па мойлупсәт кўтэвн китләлўв. Упет иты вәдлўв. Руфина Приезжих пида ипўш Москвайн вәйтантйилсамн, рәт ясәңән путәртмемн иса уш вәс, муй лўв лупәс. Хән Тарко-Сале хуши селькупат хота ләнхтыйдсум, щәта хәнхәйт пәста путәртләт, щит пәты итәх ясңәт иса

ән мутшасдам. Дыв юр-
нәт күтн вәлдәт, мосаң,
щи мир эвәлт итәх яснәт
вүсәт. Сергей Иванович
Ириков (щит Ямал мұв
хә) еслум словарь тай-
лум, щәта ар ясаң мұң
ясәндүв хураспет.

**Ирина Петровна Фо-
кина**, «Этюды Севера»
немуп вер дэштүм не:

— Парабельской мұвн
тамаш немуп якты-ари-
ты вер Томской область
культура департамент
па ишимаш немуп ми-
нистерства унтасн вер-
лы. Там пұш щи тәхәнән
ёх мұңев Ёмвоша кит-
сәт. Мұңева тәта шеңк
ям. «Югра-Экспо» хота
юмев пурайн весәт па
кәрәш сәңхум шивалә-
сүв. Нын хушана хура-
мәң хотәт омәсләт. Кәл,
хути тәм мұв ташәң па
Ёмвош хурамәңа йил.

Ванлгупсийн «Этюды
Севера» немуп якты-
ариты хәр оләңән мира
ай павәтсүв. 12 од мәр
шит верлүв. Томской
область шуши мир ту-
хәлпи мұң мұвева Ха-
касия, Горный Алтай,
Бурятия, Республика
Тыва па Кемеровской
область эвәлт шуши ёх
юхтыйлдәт. Каш хәрәв
Оськино дор хонәңән ве-
рәнтлүв, щәта шуши ёх
рәт мирләд арәт ариләт
па якәт якләт. Верту-
тәң ёх пурмәслад мира
ванлгәләт па мойң ёх
пурмәс верты вәндтә-
ләт. Итәх хуятәт кәсләт:
кұлашдәт, нәд есәлләт,
ай хоп елты навәртләт
па ай хопн яңхләт. Щәл-
та арсыр шуши мир де-
тутәт кавәртлүв. Там
лұңән 450-кем литра
арат хұд хошум йиңк
кавәртсүв. 13 команда
«Нарымская уха» немуп
кәсупсыя хұд кавәртсәт.
Шуши мир дәмтутәт
мира ванлтәты кеша
«Краса Севера» немуп
ванлгупсы верәнтлүв.
Мосл лупты, тәм олн щи
каш хәр пұңәдн сельку-
пәт вәлупсы ванлтәты
музей верты однәтсүв.

Реональда ОЛЬЗИНА

Кайновәт хоттелд ёх

**Нефтеюганской районән 33 вәнт шуши вәд,
хута хәнтәт шуши мир йис верәт лавәлман, вой-
хұд велпәслуман, воньшумутәт әкәтман вәлдәт.
Щәта 87 хәннехә вәд. Мәнум олн ма хәнты хә
Николай Прокопьевич Кайнов пида вәтаңа йисум,
щит «Соровские озёра» немпи вәнт шуши ух хә.**

Щи тәхи вәнты Салым
вош эвәлт тәд әш хұват
16 километра яңхты
мосл. Лұңән юхан хұват
ки мәнты, щи әш 60
километра вұша йил.
Вәнт шуши 36 шурәс
гектар луваттйин вәд.
Щи мұвн йис пура вұш
эвәлт Кайновәт вәсәт, дыв
вой-хұд велпәслуман,
воньшумутәт әкәтман
вәсәт, мисәт, довәт тайсәт.
Николай Прокопьевич
әңкел-әщел — Прокопий
Семёнович па Агриппи-
на Сергеевна Кайновнән
щиты щи вәсәт, тәп щи
пурайн, хән иса колхозәт
ияха пиләтты питсийт,
дыв Лемпино кәрта тә-
сыйт. Николай Прокопъ-
евич 1959-мит олн Ас
нопәтты тыләш 15-мит
хәтлән сема питәс, ай
пура олдал вәнт шушийн
мәнсәт, щит пәты лұв
хәнты мир йис вәлупсы
яма вәлдә. Ин вәнты
лұв хотәң ёхдал пида
вой-хұд велпәслуман,
воньшумутәт әкәтман
вәлдәт, тәп мисәт па
довәт дыв ән тайләт.

Интәм Николай Про-
копьевич вәнт шушелн
рұтьшәты тәхи омәсл,
ләдн елды щәта мойң ёх
әкәтты па дыведа шуши

мир вәлупсы ванлтәты.
Әхәт оләтн лұв хушела
вәтаң ёх Екатеринбург,
Пермь па па вошәт эвәлт
юхтыйлдәт, лұң пурайн
хопәтн яңхләт, хұд
няшн велпәсләләт. Тәдн
снегоходәтн хәтәтлә-
ләт, еңк идпийн ищи
хұд велпәсләләт. Ипұш
Николай Прокопьевич
грант нәтупсы вохты
непек округ кәсупсыя
мәс, тәп нух ән питәс,
щи юпийн лұв лупәс,
хути атәлта рұтьшәты
тәхи омәсты питл. Лұв
Нефтеюганск вошн
иса мосты утәт дәтәд
па омәсл. Мосл лупты,
Николай Кайнов хот
омәсты вер яма вәлдә,
лұв рұтьшәты мәнты
вәнты 15-кем од мәр хо-
тәт омәсты тәхи кәщя
вәс. Дыв Нефтеюганской
район хұваттйин йилуп
вәдты хотәт, вәнт шушетн
хотәт па па утәт омәсәт.
Щи вәнты лұв 11 од мәр
карты әш омәсты хәя
рәпитәс.

Николай Кайнов вәнт
шушийн мұв илпи таш
вұты кәт тәхи рәпитл,
щит «Роснефть» па
«Башнефть». Лұв щи тә-
хәңән ёх пида кашашты
непек хәншәс, щи не-

Н. Рагимова верум хур

пек хұват дыв вухн нәт-
ләңән. Щи нәтупсы ун-
тасн Кайновәт хоттелд
ёх буранәт па моторәң
хопәт тайләт. Николай
Прокопьевич щиты лупл:
*«Ма мұв илпи таш вұты ёх
пида яма вәлдум. Интәм
дыв мұвдамн рәпитләт,
тәта әшәт омәсдыйт.
Вәнтән шимәд вой, тух-
ләң вой вәд. Щит пәты
ма щи тәхәңәннән вухн
сухуптәлүм».*

Николай Прокопьевич
имел — Ольга Леонидов-
на. Дыв хәт няврем ен-
мәлтсәңән, ин дыв вәна
йисәт, итәхәт семья тай-
ләт. Людмила мет ай
эвән Ёмвошн технологи-
педагогической кол-
ледж хуши юхи хәшум
од вәндтйил. Интәм
имеңән-икеңән па няв-
ремәт енмәлтләңән.
Кәт няврем ищи вәна
йисәң. Егор пухән ин-
тәм армияйн служитл,
тәм ванән Ольга Леони-
довна па Николай Про-
копьевич лұв хушела
мойңа яңхсәңән. Наталья
эвән Тобольск вошн тох-
тұра вәндтйил. Интәм
дыв няд няврем па ен-
мәлләңән. Дыв Салым
кәртән вәлдәт. Рұтьшәты
пурайн вәнт шушела
Николай Прокопьевича
нәттыя яңхләт.

Ма ләңхалум щи хотәң
хуятәта яма вұща ясәң
лупты, муй ям верәт
дыв верты ләңхаләт, иса
ат тывл. Нявремәд па
хилдыл дывана амәт па
уй ат тәләт.

Надежда РАГИМОВА

ЩИ ВЕР ОЛӘҢҢАН ПУТӘРТЛӘТ

Нефтеюганской район шуши мирәт комитет
кәща не **Ольга Воронова**: *«Нефтеюганской
районән шуши мирәта нәтты щира поступсы
непек хәншман вәд. Вәнт шушетн вәдты ёх па
мұв илпи таш кәншты тәхет күтәдн од мәр 80-кем
кашашты непекәт хәншләт, щи непекәт хұват од
мәр и хәннехә соткем шурәс шойт вухн сухуптәды.
2017-мит олн вәнт шушета 15 пұш тухләң хоп
яңхәс, ләдн няврем тайты имет пәдница тәты,
пушхиета прививкайт доньшдтәты, шуши хуя-
тәт деккарәтн вантты щира па нявремәт әшко-
лая па юхи тәты щира».*

Вах юхан хантэт олаңан ханшас

А.С. Кузьмина

Мосд лупты, хуы там не ГТРК «Югория» тахийн Нижневартовск вошн радива хуват айкелдт дэщатман ар ол мәр рәпитл. Ши верәл тумпийн Альбина Семёновна «Замысел» немуп киникайт ханшты тахийн кәщая вәл. Лүв Россия мұв журналистат па писателәт тәхенәна лұңман вәл, культурология кандидат нем тайл. Муй ширн ар ол там не стихәт па путрәт ханшты ёх пида рәпитас, лүвәл иньщассем.

— **Альбина Семёновна, Нижневартовск вошн литература ширн дэщатты верәт олаңан еша путарта?**

— «Замысел» немуп литературной тахи Нижневартовск вошн 23 ода йис, ма па 20 ол мәр ши тахийн кәщая вәлдүм. Там йисн немудты хәннәхә әл шиты общественной верәт пида рәпитты ән ләңхал. Щит пәта ма Нижневартовск вошн дэщатум киникайт ханшты верәт тахия кәщә мушатты ән веритлүм. Сырыя мет олаң кәщая тәта Маргарита Кузьминична Анисимкова вәс, ма лүвәда иса кашәң вер ширн нәтсум. Ин мұң хущева араттедн киникайт ханшты 10 хуят вәл. Стихәт па путрәт ханшты айдат ёхлүв

пида ишиты арсыр вәйтантупсәт дэщатлүв па иса вәндтәлүв дывел, хуыса яма па тўңширәңа щитат ханшты рәхл. Мұң йилпа ханшум киникайт лўнәтлүв, арталәлүв, мәта утат яма ханшсыйт па муйсәр непекәт пида елды па тўңширәңа па вещьката рәпитты мосд. Нижневартовск вош культура тахи иса немудтыйн писателәта ән нәтл. Ёмвошн округ культура Департамент тахи эвәлт ищипа поэтат муй писателәт нәтдыйт. Мұң сыры олатн арсыр рәпитты тәхет эвәлт киникайт есәлды нәтсыюв. Әхәт вошәң кәщайт мўңева лупсәт, хуы округевн вәлды общественной па внешней связят Департамент тахийн нын веритләты йилпа ханшум киникайт есәлды. Мұң, мосәң, иса щив йилуп непеклүв пида питты ән веритлүв. Нижневартовск вош культура тахи эвәлт ямсыева ки нәтсыюв, щит мет вудаң вер ләдн вәс.

— **Там юхи хәшум ол мәр нын хущана вәлды писателәт, алпа, киникайт лўнәтты ёх пида сыр-сыр вәйтантупсәт версәт?**

— Там мәнум 2017-мит одн мұң 100 пұш арсыр вәйтантупсәт вошәң әшколаитн, ки-

Ас потты тыдәшн Ёмвошн Югра писателәт тахи 20-мит ода ювум емәңхәтл постасы. Ши пурайн ямкем ар хәннәхә округев па Россия арсыр вошәт эвәлт тыв киникайт ханшты ёх вәйтантупсыя юхтыйлсәт. Лыв кўтәлн ма Альбина Семёновна Кузьмина пида вәйтантыйлдсум па лүв пиләда путремәсум, муйсәр верәт литература ширн вошелн йилпа дэщәтсәт.

никаит лўнәтты хот йитәтн, мұв илпи таш нух ходумты тәхетн немасыя дэщәтсүв. Ши сыр-сыр верәт тумпийн мұң ин 14-мит пұш «Зори Самотлора» немуп литературной альманах есәлды питлүв. Ши непекев верты Нижневартовск вошәң киникайт лўнәтты хот йит па Югра мұвев Союз писателәт тахи кәщә хә Дмитрий Мизгулин вухәтн нәтсәңән.

— **Альбина Семёновна, муй ширн нәң киникайт ханшты питсәң?**

— Ай пурайт вўш эвәлт ма иса мудты путрәт ханшты ләңхасум.

Имудты одн Тәпәд вош вәндтыйлды тахи эвәлт юхи йисум па Ёмвошн тухләң хопәт датты хот йитн Маргарита Анисимкова пида вәйтантсум. Лүв мәнәм Нижневартовск воша мәнты хушсәлә. Әхәт юдн рәпата ән мушатсум па ши воша ши юхәтсум. Ям хўв, 20 ол мәр, ма айлтыева «Главный лесничий» немуп олаң киника ханшсум. Щәлта Маргарита Кузьминична вандтәсем. Лүв ямсыева арталәслә па киникаем ши юпийн велди етәс. Кимит «На священных берегах Ваха» непек хуши Вах юхан хантәт вәлупсы ширәт олаңан арсыр путрәт ияха дэщәтсумн.

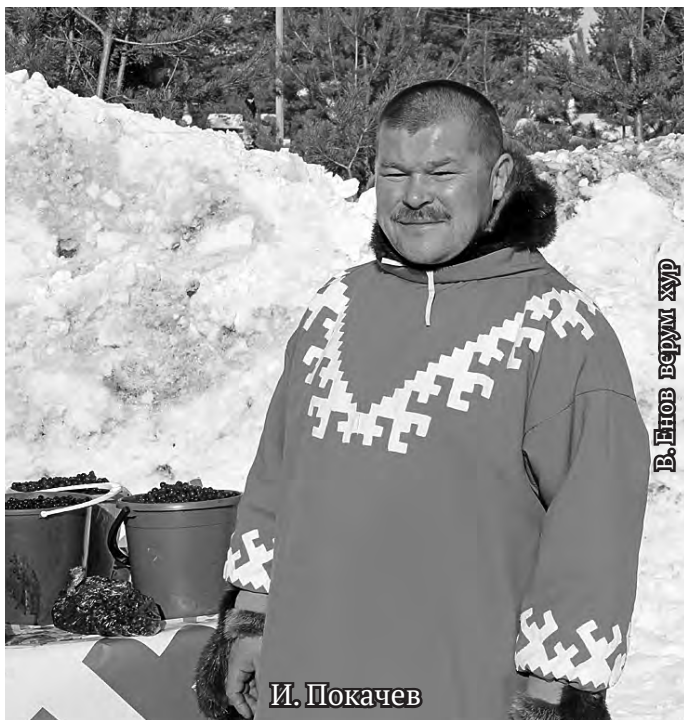
Мосд лупты, хуы ши киникаем ханшты елпийн ма немасыя Вах юхан хуватн этнографической вандтуп-

сәта яңхсум па кашәң ай кәртыенән хантәт пида вәйтантыйлдсум па дыв вәлупсәл олаңан арсыр әмәщ айкеләт кәншсум. Ищи пурайн ма ханты хуятәт эвәлт иса сыр-сыр моньщәт муй йис путрәт ияха әкәтсум. Сырыя итәх утат иса рўщ ясәңан радива хуват путартсум. Ма нәмәстемн, щит мет ям киникаем ханты вәлупсы олаңан. Тәп ши вер вевтам, хуы щимәщ непек аршәк есәлды ән веритсум. Ши киникайдам тумпийн ма арсыр моиң хуятәт пәта «Мой Нижневартовск» немуп путеводитель непек дэщәтсум. Ар ол мәр, вантә, экскурсовод не ширн рәпитсум па щит пәта әхәтшәк ушәнсәңән юхәтсыюм, хуы мұң вән вошев олаңан па ханшты мосд.

— **Муй пәта нәң ханты мир моньщәт ханшты вўянтсәң?**

— Сырыя ма ши лупсум, хуы хантәт кўтн арсыр ай кәртәтн вәсум па моньщәт әкәтсум. Щәлта иса нәмәсты питсум, хуы моньщәң непек па ямсыева дэщәтты мосд. Ащем ищи Вах юхан хантәт эвәлт вәл. Щикўш ма әңкем ширн рўща ханшәньшман тайсыюм. Еша ащемн нәтсыюм па ма моньщәт уша верум ширемн «Когда люди бессмертными были» киникая дэщәтсәдам па лўнәтты щира есәдсәдам.

Владимир ЕНОВ

И. Покачев

В. ЕНОВ ВЕРУМ ХҮР

Эрашты хэ

Айлат па таксар ханты хэ Иосиф Покачев кашаң товийн немасыя «Вүдең, хўд па вой велпәсдәты ёх» касупсәта яңхәл. Лўв әнтә вўдыин кирум әхләтн кәсәл, тәм хәннехә рәт мирәл айшәк хә ёх кўтн ёрлал-шомлал тәса ванлтал па арталәл. Мосл лупты, хуты Иосиф Покачев тәмхәтл 29-мит рәт ширн лўнәтты мўвәлн, мата тәхи 150 километра вўшн тәм Рускинской кәртие эвәлт Сәрханл районән вәл. Лўв рәт мўвәл пўнәлн тәта мосванән мўв илпи таш кәншты тәхи рўшәт йилуп Имилор немуп месторождения пўншәт па ин ши ут хуши арсыр рәпатәйт дэщәтләт.

Юхи хәшум оләтн Иосиф лўв хоттел ёх-лал пәта хўд па вой велпәсдәл. Итәх пураитн пуляна вәлты яйңадала дыв юканәда тайты вўды ташәл давәлты нәтл. Тәм мәнум ол сўсн, лўв ясаңдал ширн, дыв вәнт мўвәлн ямкем ар воньшумут енмәс. Айлат ханты хә хоттел ёхлал пидә кашаң йилуп сўс хәтл мәр немасыя хумәсвәл әкәтты яңхәсәт. Щиты дыв арсыр воньшумутәт ямсыева юхи сопәсдәсәт. Мултаса хәшум хумәсвәләт дыв емәңхәтлә тынытытәсәт.

Кашаң ол мәр ай кер тыләщ кўтупн Рускинской кәртән вәнт

мўвәтн вәлты хәнтәт пәта тәмәщ хурамәң емәңхәтләт Сәрханл район кәщәитн па мўв илпи таш кәншты ёхн вердыйт. Итәх рәт мўвәң хәннехуятәт тыв вўдыин кирум әхләтн юхәтләт па дыв кўтәлн касупсы дэщәтләт. Тәп Иосиф Покачев кашаң пураин хә ёх кўтн верты эрашты кәсты ширәт давәлман вәл. Ин тәта лўв ши кәсупсәт питты вәнта хумәсвәл елта юхтум арсыр мирәта тыныйл. Айлат ханты хә яснәт ширн, тәм емәңхәтләт шәңк дывела мосләт па арсыр унтас тәләт.

Владимир НОСКИН

ЩИ ВЕР ОЛӘҢҢАН ПУТӘРТЛӘТ

«Тәм пўш дыв яма касупсыя лэщәтыйлсәт», — щиты мәнәма вўдең әхләтн кәсты хәннехуятәт касупсәт вантты па арталәты ики **Зинур Айнуллин** лупәс, хән ма иньшмәсем лўвәл. Тәм хә Мўв-тел мирәт кәсты ширәт уша верты хәннехә Сәрханл район Управлени-я спорт тәхийн ар ол мәр вәл па рәпитл. «Вўдең, хўд па вой велпәс ёх» емәңхә-тәлн еллы лўв тәмәщ айкел верәс:

— Тәмхәтл вўдең әхләтн дыв кўтәлн арат-телн 35 хә ёх па 20 не кәссәт. Ма шәңк амәтсум, хән тәм касупсыин вәлум неңәт оләң тәхета юхәтсәт. Тәм пўш дыв ямәшәк кәсты питсәт. Тәнял олн кимит муй па хәлмит тәхия иса тәп юхәтты веритсәт. Ма щиты нәмәслум, хуты тәм емәңхәтәлн мәнты вўдең ёх касупсыин нух питум муй юхи хәшум хәннехә иса ән питл. Тәм пўш вўдыин кирум әхләт шәңк яма кәсты щира дэщәтсыит.

З. Айнуллин

«Вўдең, хўд па вой велпәс ёх» емәңхәтлә кашаң ол мәр Сәрханл район полицияин рә-питты хуятәт кәщәитн не-мәсыя китдыйт. **Сергей Лаубе** Сәрханл район полиция нәл-мит тәхийн вәл. Лўв ищиты тәм пўш ай кер ты-ләщ 18-мит хә-тәлн емәңхәтлә китсы. Ши оләңнән тәмиты лупәс:

— Мўң кашаң ол мәр «Вўдең, хўд па вой велпәс ёх» емәңхәтләта яңхлўв. Тәта поли-ция ёхлўв хәннехуятәт арсыр вевтам верәт эвәлт давәдләт.

Ма нәмәстемн, тәм шәңк ям па әмәщ емәңхәтл ханты па сыр-сыр мир хәннехуятәт пәта. Тәта шуши ёх дыв кўтәлн вәйтантийд-ләт, ар ширн кәсдәт, итәх хуятәт вўды муй вәнтвой нюхи, хўд, арсыр воньшумутәт ел тыныты щир тайләт. Кашаң хәннехә тәмәщ емәңхәтлә нух амәтл!

С. Лаубе

Вән вошн шуши мирлұв олаңаң айкелд тәл

Мәнум од ван хәтлуп тыдәш округемәңхәтд пурайн Екатеринбург вош кәши-мәш тайты ёх ямәдты хотн «Ариты вер — тәлаңа вәдты щирем» немпи арәң вәйтантупсы мәнәс. Тәта мәшәң хуятәт ещәлт оперной щирн арәт ариты не, сыры олаңн Югра мұвн вәдты имие Раиса Александровна Квашнина арәт вәндтәс.

Раиса Александровна 2014-мит од вұш эвәлт Екатеринбург воша вәдты-хәдты касләс. Тәм имие 1954-мит одн Поднавәт кәртән сема питәс. Щи юпийн хоттел ёх Сұмәтвош район Саранпауль кәрта касләс. Эвие тәта енмәс, әшкола етшуптәс. Щи юпийн Саратов вош нарәсты па ариты верәта вәндтийдты мәнәс. Вантә, лұв ащел Александр Нестерович Квашнин шеңк хурамәң тур сый тайс. Щитәд етшуптумад юпийн айлат Раиса неңие Саранпауль кәрта рәпитты юхтәс. 40 од мулдас лұв нявремәт

Раиса Квашнина хурамәң ар арийл

ариты вера вәндтәс. Раиса Александровна яснәт щирн, щи пурайн лұвела Д.Г. Агеев вера нәтәс па вәндтәс. Мосәң, лұв унтасәдн Р.А. Квашнина увәс мир романсәт мет хурамәңа ариты питәс. Сәран-вухәл кәртән вәдмәдн апрәң неңие нявремәт пида А.М. Коньковайн, Ю.Н. Шесталовн, Г.И. Слинкинайн, А.С. Тархановн хәншум шуши мир моньшәт, лұңәттты арәт хұват әмәщ па ущхуль якхотәт ләщәтәс.

Щи юпийн мулдты арат од арәң неңие Ёмвошн вәс, 60 од вәнты рәпитәс. Тәта 2001-мит одн пушхәт пәты «Мойт ләх» («Моньшәң әш») немпи арәң-якәң тәхи пұншәс па ищиты сыр-сыр әмәщ якхотәт ләщәтәс.

Щәлта 2014-мит одн нявремәд хуца Екатеринбург воша касләс. Мосл ястәты, Раиса Александровна әңкел Елена Семёновна Квашнина тәм одн 90 ола йил. Лұв вәдупсәл мәр Саранпауль кәрт әшколайн нявремәт вәндтуман вәс. Интәм эвиел, хидыдал па хиды тумпи хидыдал пида ищи вән вошн вәд.

Сәмәң рәпата пәты Р.А. Квашнина ям арат ишәк непекәт, мойлупсәт тайл. Екатеринбург воша юхәтмәдн лұв кәши-мәш тайты ёх пида рәпитты хуятәт пида вәтаңа йис. Щи пура вұш эвәлт Югра мұвн сырыя вәдты имие ванкұтды тәта мәшәң ёх пәты якхотәт ләщәтл. Раиса Александровна

ровна яснәт щирн, тәта шеңк сәмәң имиеңән М.Ю. Коцаренко па киникайт лұңәттты тәхи кәща Л.А. Ремарчук рәпитләңән.

Щиты тәняд од ван хәтлуп тыдәш 10-мит хәтәдн мәшмәдтум хуятәт пәты әмәщ вәйтантупсы ләщәтсы. Раиса Александровна тәта вухәл мир поэт ики Андрей Тарханов хәншум лұңәттты арәт хұват па нарәсты сыйт хәншты па щи верәта вәндтәты хәннехә Дмитрий Агеев ләщәтум утәт хұват романсәт арийс. Щи арәң «Над долиною ручьёв» па «Осеннее утро» немәңн тайсәңән.

Щи тумпи Ёмвошәң нарәсты юхәтн юнтты хә Владимир Шишкин хәншум «Забудь меня» немуп ар арийс.

Вәйтантупсийн лұңәттты арәт хәдәнтты ищи рәхәс. Щиты Ёмвошн вәдты Ольга Мыльникова хәншум путрәт вәндтәсыйт.

Мосл ястәты, Раиса Александровна яйл Владимир Александрович ищи лұңәттты арәт хәншты хошл. Вәдупсы хұват лұв щурәс мулдас стих хәншәс. Щитәт арсыр Россия мұв непекәтн, журналәтн, газетәйтн хәншман вәдләт. Тәм вәйтантупсийн мәшмәдтум хуятәта Владимир Александрович хәншум «Единоверцу» немпи лұңәттты ар вәндтәсы. Щи путәр дывела мет мәстәс.

Арәң-путрәң хәра юхтум ёх

Тәм путәр ләщәтәс
Ирина
САМСОНОВА

Софья Шесталова йилдуп стихәт хәншәс

Тәм непека сыры етум киникайдал эвәлт мет ям стихәт хәншман вәд-лат. Тәняд лыпәт хой-ты тыдәш 20-22-митн Ёмвошн одаң мўвтел мир шесталовской дўң-

Тәняд юхи хәшум тыдәшн Югра мўвәң опера арәт ариты ими Софья Шесталова «Избранное» немпи киника етәс. Щит дўв вухаль мир поэт Юван Шесталов шәңәт 80 ода йиты пәты дэщәтәс.

тупсы вәс. Щәта Софья Шесталова итәх стих-лад дўнәтсәдә, щитәт мира шеңк мәстәсәт.

Йилдуп киникайл одаңн путәртмалн дўв щиты лупәс: «Вәлупсы — шеңк әмәш, ән вәйтлән, муй елды пилд. Ин ванкўтлы нәмәслум, кашәң кәм — тынәң. Щи арат ям вер верты рәхд!.. Муй пәты ма стихәт хәншты питсум? Вантә, Владимир па Юван Шесталовңән, әңкем Маргарита Ильинична Степанец ям верәт елды тәты дәнхалум. Вәлупсы

елды мәнл... Вәлупсы — щит уй!..»

Мосд ястәты, хуты кашәң киникайл хуца Софья Шесталова кәт стерх тухлән вой хурас-ңән хәншман вәдлән-ңән (и стерх вой кейл, кимит утл дўв хуцела нәрщуман хәдәнтәл). Щи хур Юван Шесталов шеңк мосман тәйс, мет сыры тәм хур «Стерх» немпи одаңмит жур-налән хәншман вәс. Щит 1993-мит одн етәс. Елды щи хур Владимир па Софья Шесталовңән тайты питсәңән.

Тәм киникайн «Сорни Най ар» хәншман вәд. Щи ар пәты Владимир Шесталов ар сув хәншәс па елды щит Софья ху-рамәңа арийс.

Йилдуп киника хәнш-ман Софья хўв пәнта мәнум иикел одаңән нәмәсл:

Етнхот ариты

однитмемн,
Ма вәдәм — нәң мәнәм
хәдлән.
Дыпийн щикем яма йис,
Сәмем щикем ториты
питәс.

Ешәк Софья Алексеев-на, ям, хуты нәң стихәт хәншты питсән! Елды Шесталовәт рәт ям ве-рәт елды тўва!

Людмила
СПИРЯКОВА

Сәмәң верәт

Иисус сема питум емәңхәтл елпийн Мегин-он вошн йис пурмәсәт әкәтты па шавиман тайты «Югра» немуп хот пўңәдн вошәң шуши нявремәт ияха әкәтсийт. Пушхәт пәты тәта моньщ иты Казамкинәт вәнт кәрт немпи әмәщ юнтәң хәр дэщәтсы. Нявремәта увәс мир йис верәт ванлтәсийт, юнтәң па әрашты верәта вәнтлтәсийт. Щәдта кашәң нявремие ешәңәдәлн ай хурамәң мойлупсы верәс.

Щи юпийн хәнты павәрт хотн мойна юхтум хуятәт шуши мир епләң детутән: хўд хошум йиңкән, хў-лән па воньщмутәң нянян дапәтсийт па

каврум хәд юх шайн яньщлтәсийт.

Нявремәт мет амәт-сәт, хән юнтты хәра Иш-ки Ики хиднеңәл пи-ла мойна юхәтсәңән. Пушхәт йилдуп од пәты

Нявремәңән кәсәңәңән

дўнәтты арәт путәрт-сәт па мойлупсәт еша павәтсәт. Щи юпийн ияха арәт арисәт па хәд юхие еңтайн якәт яксәт.

Тәм әмәш якхот «Добрый Югорчанин» вер унтасн тывәс. Ям, хуты мўвевн сәмәң мир вәд, мәта хуятәт тәрүм пәты нявремәта нәтты дәнхаләт.

«Хунзи» немпи хән-ты мир хоттел әх об-щина Мегин вош йис пурмәсәт әкәтты па шавиман тайты «Югра» немуп хот кәща Руслан Галива пәмашипа ясәңәт лупләт, вантә, тәм әх якхот дэщәтты

щира ар әр пунсәт. Щи тумпи «Хунзи» тәхи әх Владимир Кляпов икия ям ясәңәт путәртләт, тәм хәннхә ищи тәрүм пә-ты карты әхәл мийляс, дәдн пушхәт емәңхәтла па юхды пәда тәты.

Мосд ястәты, нявре-мәт пәты мавәң мой-лупсәт Нижневартовск вош кәщайт еша кат-луптәты нәтсәт.

Нижневартовск вош
«Югра дылдуптәты»
оса тәхи кәща
Екатерина ЖУКОВА

Хәнты ясәңа тўлмаштәс
Ирина НОВЬЮХОВА

Емәңхәтла юхтум әх

Мамыкаевәт – Тәңәт ях

Нягань вошн «День рода» немуп емәһхәтәдн Светлана Гавриловна па Александр Владимирович Курбатовһән именәһн пида вәйтәнтыйлдсум. Лын нәлам шуши мир емәһхәтләта юхтыйлдәһән, хән щитәт вошн верәнтыйлдыйт.

Ши хә Ёмвош районһән сема питәс, имед Октябрьской районһән еммәс. Аңкед щирн Александр Мамыкаевәт хәнты рәт эвәлт вәд, щит нүм мұв хәнтәт – тәңәт ях. Лұв 1951-мит олдн сема питәс, ай пурайд па вәна ювум олдад советской лащ пурайн мәнсәт. Ши пура па тәм йис олаңһән тәмәш айт павтәс.

Александр Курбатов:

— Ма Цингалы кәрт эвәлт вәдлүм. Бобровкайн сема питсум, мәнема 4-5-кем тыдәш вәс, хән щәдсаты Цингалы кәрта касәдсүв. Аңкем-ащем рәт иса щәта вәсәт. Аңкем щирн мұң — остякәт. Лұв Надежда Ефимовна Мамыкаева, щатъщашем Ефим Ермолаевич Мамыкаев. Щәта и юхан лұв немәд тайлд, щәта пур тайс па хұд велпәсләс. И товийн ши юхан хұват яртъяң дов әхәдн хұд тәс. Ши пусл ващ па мәд вәс, довәт щәта хулыева йиңка шөйтсәт. Ши юпийн юхан Ефимка немн альсы. Ши тәхийн велпәс хәр тайс, хута вой-хұд велпәсләс.

Мұң вүдәт ән тайсүв, карты әш верты едпийн вәнтәвн ар хор вұды вәс. Хән ши әш Приобье вәнты версы, Лаңал юхана шимд хор вұды юхтыйлдты питәс. Итәх пурайн «Саранпаульской» совхоз вүдәт мұң хущева юхтыйлдсәт. Сыры щәта ар вұды вәс, сүсн хәт шурәс арат вой хурсы. Ши йисн шимд вұды нюхи округ хұват-тыйн тынысы, Свердловск мухты Чехословакия па па мұвәтә тәсы. Ёмвошн иши муртәһа ши нюхи тынысы. Нәмдем, Новоаганск вошн детутәң хотн вұды нюхи кавәртсы па лапкайн ед тынысы.

Нивәдмит класс юпийн аңкема лупсум: «Ма едды вәндтыйлдты ән питлүм». Лұв лупәс: «Вәндтыйлдты ки ән ләңхәдәһ, хәдзәвәт рәпата

мәһна». Щәдта питы вуй холумты тәхия рәпитты мәнсум. Мет олаңһән мұв пуритты хә ләңкәр хәя вәндтыйлдсум, әхәт Тюмень вошн бурильщика йиты тәхи етшуптәсум. И тәхийн рәпитты яхем вәс па хотәт омәсты па щитәт йилпатты вера вұянтсум. Ёмвош районһән совхозәт хущи вухсар хотәт омәссүв па ошәт йилпатсүв. Хәлүм олд щиты рәпитсум. Щәдта имем әнтәма йис па кимит ими версум, лұв пидала Нягань воша касәдсамн. Тум имем рұщ вәс, тәм имем — хәнты, Хаймазовәт рәт эвәлт вәд.

Нягань хущи 1980-мит олд вұш эвәлт вәдлүм, иса хот омәсты хәя рәпитсум, мет сыры СМУ-5 хущи, әхәт ПМК тәхийн. Мұң ши вошн олаң кев хотәт омәссүв. Юхи хәшум омсум хотем «Oasis Plaza» немуп тәхи. Интум рұтыщәлүм, пухем союмная вұюм вух унтасн па хон пеләк мотор ләтәс, щит юхды сухуптәгыя йилпа рәпатая мәнсум. Товийн тәп еңк лудал, йилуп моторн хұд велты мәнламан. Ма сыры рәпата юпийн имухты хұд велпәсләты навәртсум. Ши пурайн ар хұд вәс. Хән кев әшәт версыйт па питы вуй холумты пиньщәсы, иса хұд шимла йис.

Сыры хот тайсум, каш верты хот питәһн омсәс. Әхәт түтн лесы па шуши мир тәхийн хотн мәсьюм. Ма кәт пух, хидне па хиды тайлүм. Вән пухем иши шуши мир тәхийн хотн мәсы. Ай пухем мин пидемна вәд. Лұведа 34-мит олд, худна ими ән тайлд. Рәпата эвәлт юхи юхәтл, компьютер тухәдпи лұведа немәлт ән мосл. Ши шәк. Лұведа луплүм: «Хоп, мотор, пушкан вәд, велпәсләты яңха». Лұв иса каш ән тайлд щит верты, вән пухем велпәсләты сәмәң.

А.В. Курбатов

Хән шуши мир отдел вәс, ши пурайн имема хаймазовской рәт мұвәт вұты рәхәс, мин ән кашашсамн. Вантә, ши пурайн тәп хоп тайсум, рәт мұва яңхтыя «Бурән» мосәс. Интум УАЗик тайлүм, рәт мұв әнтәм. Цингалы хущи апщем пида рәт мұв тайламан. Тәп щив касәдты интум ән ләңхәлүм, ма Няганяһн вәдты вәндсум. 15-кем олд юхи ән яңхсум. Әхәт күтуп яюм әнтәма ювум пурайн щив яңхсум. Тәнял хот омәсты нәтттыя ищи щив яңхемәсум. Щирн, тәмиты ши вәдлүв.

Хидем хәнты ясәң вәндтәд. Мұң утшам утәт вәсүв — рәт яснәв ән вәндтәсүв. Ай пурайн Цингалы хущи итәх әх хәнты щирн путәртсәт, аңкем едемтәс рәт ясәһән путәртты. Вантә, сыры мир хәнтыя лұңтәсты едемтсәт. Ши пурайн нүм мұв әһн ар щирн немәтсыюв. Ма ән едемтсум хәнтыя вәдты. Хуйтат мәнем немәтсәт, щитәт сәңксәдлам.

Реональда
ОЛЬЗИНА

Ханты ясанг (Хантыйское слово) №2 (3494), 25.01.2018

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных
и внешних связей Ханты-
Мансийского автономного
округа – Югры

Редакция

Главный редактор –
Решетникова Р.Г.
Телефон (3467) 33-36-82

Заместитель главного
редактора – **Вах Н.И.**
Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь –
Рагимова Н.В.
Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:
ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, 14.

Индексы 04393, 54393

Тираж **2166** экз.
Заказ **347**
Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере
связи, информационных
технологий и массовых
коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов
публикаций не
обязательно отражает
точку зрения
редакции.